

Diskrimineringsgrund 1 och 2

Kön och köns- överskridande identitet eller uttryck

En kort vägledning bland
viktiga begrepp

vkna!

Benämningar spelar roll

Benämningar spelar roll. Särskilt när det gäller personer utanför normen.

Det här är del 1 och 2 av Vknas vägledningar i hur vi kan prata med och om varandra på ett respektfullt sätt. Vi har utvecklat guiderna tillsammans med forskare inom etnologi och de har granskats av personer som själva tillhör de grupper som berörs.

Det är en utmaning att vägleda bland begrepp som är starkt laddade, personliga och dessutom föränderliga. Ändå vill vi försöka.

Men kom ihåg att den här vägledningen inte ger en heltäckande sanning. Inte heller är dessa begrepp permanenta. Samhället är under ständig förändring, och så även språket.

Tänk också på att den enskilda individen alltid har tolkningsföreträde när det kommer till att benämna sig själv. Det innebär att de begrepp som en person föredrar alltid går först.

Innehåll



Kön



Den biologiska kroppen



Juridiskt kön



Könsidentitet



Könsuttryck



Transperson



Icke-binär



Queer



Pronomen

**Kön är inte så
enkelt som det
kan verka. Lite
förenklat kan vi
tala om **fyra**
olika aspekter
av kön:**

1

Biologisk kropp

Den biologiska kroppen syftar på de inre och yttre könsorganen, könskromosomer, hormon-nivåer och sekundära könskaraktistika (ex skäggväxt).

2

Juridiskt kön

Det kön som står registrerat i folkbokföringen, i pass eller legitimation.

3

Könsidentitet

En persons självupplevda och självvalda definition av könstillhörighet. Kvinna, man och icke-binär är exempel på könsidentiteter.

4

Könsuttryck

Hur en person uttrycker och framställer sig genom exempelvis frisyrer, kläder, smycken, kroppsspråk, röstläge med mera.

**För en del personer
överensstämmer
dessa fyra delar helt
eller till stor del.**

**Det kallas att vara
en cis-person.***

* Cis är latin och betyder "på samma sida".

Transperson

Transpersoner är en benämning för dom av oss vars juridiska kön *inte* överensstämmer med den könsidentitet vi upplever eller det könsuttryck vi föredrar.

Icke-binär

Icke-binär är en person som varken identifierar sig som kvinna eller man. Personen kanske identifierar sig som båda könen, eller som inget kön. En icke-binär person kan också ha en helt annan definition av kön.

queer
[koi´r]

Adjektiv

Som har att göra med kritiska analyser av gängse normer kring könsidentitet och sexualitet

Begreppet *queer* var från början ett engelskt skällsord för någon som uppfattades som *skev, konstig eller avvikande*. Men allteftersom ordet omkring förra sekelskiftet började användas med stolthet av normbrytande personer, kom det att ges en ny innebörd.

Ordet har laddats om och pekar idag på flera olika saker. I många fall syftar begreppet på något som bryter mot normer kring kön, sexualitet eller relationer. Det kan exempelvis handla om en transperson, att ha en icke-monogam relation eller att skaffa barn med en vän.

Queer är också ett begrepp som kan användas av den som inte vill eller kan definiera sitt kön eller sin sexuella läggning.

Slutligen kan *queer* syfta på *queerteori* eller *queeraktivism*. Båda begreppen handlar om att ifrågasätta normer kring kön och sexualitet, och att granska hur dessa normer hänger samman med makt och inflytande.

Pronomen

Pronomen som *hen, den, hon* och *han* beskriver en persons könsidentitet.

Vilket pronomen en person vill använda är personligt och nära kopplat till identitet. "Felkönande" upplevs ofta sårande och kränkande, särskilt om det ofta blir fel. Men det finns några tumregler att ta stöd i.



Vi har alla rätt att själva definiera våra kön och vad vi identifierar oss som. Respektera alltid det pronomen en person föredrar.



Undvik att förutsätta en persons pronomen. Om du är osäker på pronomenet, fråga personen vad hen föredrar. Vi kan alla göra fel ibland; det viktiga är att du nästa gång använder rätt pronomen.



Hen och den är två könsneutrala pronomen. Engelskans motsvarighet är they och Mx istället för Mr/Mrs/Miss.

**Hur kan jag vara
inkluderande
i mitt
bemötande?**



Säkerställ att det alltid finns fler alternativ än han och hon i enkäter och dylikt.



Skriv ditt pronomen efter ditt egennamn under videomöten. Under t ex APT kan föredraget pronomen läggas till i namnrundor.



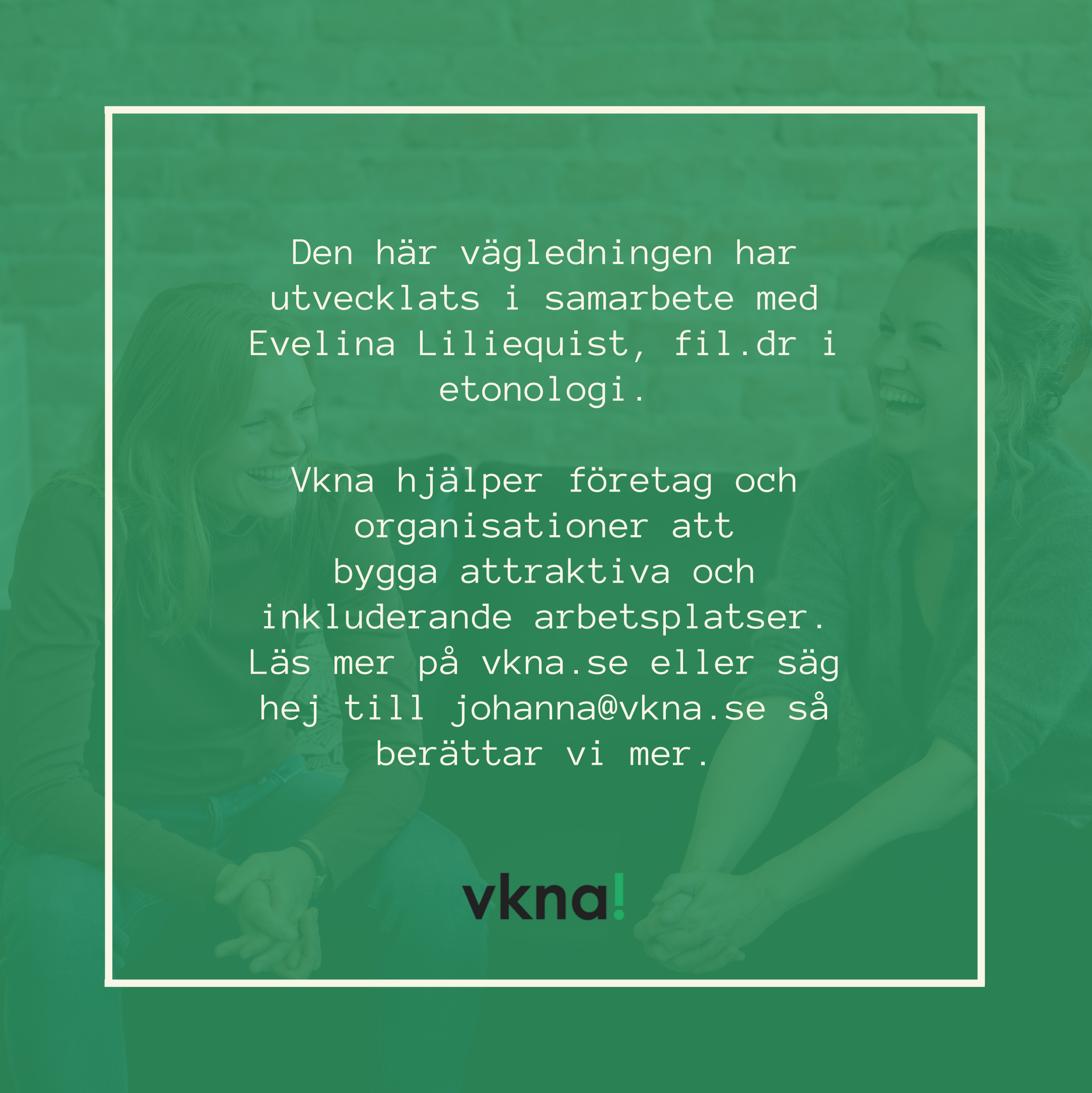
Att presentera sig med sitt eget pronomen under fysiska möten ("Hej jag heter Kalle och mitt pronomen är han") kan signalera att du respekterar andras pronomen.



"Skämt" och kommentarer som *hen betyder ju höna!* är i regel en dum idé. Undvik också att kommentera om du tycker att någon ser ut som en kvinna eller man.

Läs vidare

- [Vkna.se](#)
- [Transsamman.se](#)
- [RFSL.se](#)
- [Do.se](#)



Den här vägledningen har utvecklats i samarbete med Evelina Liliequist, fil.dr i etnologi.

Vkna hjälper företag och organisationer att bygga attraktiva och inkluderande arbetsplatser. Läs mer på vkna.se eller säg hej till johanna@vkna.se så berättar vi mer.

vkna!